

POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

Typ posudku: posudek oponentky práce

Autorka práce: Drtilová Adéla

Název práce: Situace nízko-vzdělaných matek po rodičovské dovolené na trhu práce

Autor posudku: Mgr. Miriam Kotrusová, Ph.D.

Diplomová práce A. Drtilové se zabývá postavením na trhu práce velmi specifické cílové skupiny – žen s nízkým vzděláním, které se po ukončení rodičovské dovolené, tj. s nejmladším dítětem ve věku 3-4 let, chtějí vrátit na trh práce. Práce hezky dokumentuje, jak kumulace různých handicapů (mateřství, nízké vzdělání, potažmo další subjektivní faktory) výrazně ovlivňuje zaměstnatelnost a zaměstnanost žen hledajících práci. Takovýchto skupin je možné identifikovat více, a zřejmě by jsme v některých ohledech dospěli k podobným závěrům, tj. že současné institucionální nastavení sociální politiky nedokáže dostatečně reagovat na individuální životní situaci osob/rodin.

Hlavním cílem diplomové práce je „zjistit příčiny toho, proč jsou matky s nízkým vzděláním po ukončení rodičovské dovolené častěji nezaměstnané než matky s vyšším vzděláním, tj. proč je jejich návratnost na trh práce nižší.“ (str. 7) Ve vymezení výzkumného problému autorka na datech dokládá, že ČR patří k zemím s nejvyšším rozdílem míry zaměstnanosti matek dle vzdělání (str. 4). Uvedený hlavní cíl je převeden do hlavní výzkumné otázky: Jaké jsou vnitřní a vnější příčiny nízké nezaměstnanosti nízko-vzdělaných žen po mateřské dovolené. Uvedený cíl A. Drtilová ve své diplomové práci naplnila adekvátním způsobem. Jedním z výzkumných cílů však bylo popsat efektivnost politik zaměřených na nízko-vzdělané matky, což se zřejmě týkalo hlavně aktivní politiky zaměstnanosti (APZ). Autorka se ale v práci věnuje jenom zprostředkování práce a poradenství a pak rekvalifikacím. Není zřejmé, proč opomenula další programy, z nichž některé by pro nízko-vzdělané matky také přicházely v úvahu, např. veřejně-prospěšné práce, v rámci tvorby nových pracovních míst také pomoc s podnikáním. Zjišťovat efektivitu je dost obtížný úkol a pro formulování objektivnějších závěrů nestačí vycházet z primárních dat (rozhovorů s informanty). Z toho důvodů se domnívám, že uvedený dílčí výzkumný cíl autorka nesplnila.

Hlavní teoretická východiska této práce autorka diferencuje na makro-sociální a mikro-sociální vlivy dle Tomešové-Bartákové (2009). K makro-teoriím patří teorie zdůrazňující kulturní, institucionální a strukturální rámce, z každého rámce autorka blíže popisuje dva teoretické přístupy. K teoriím zdůrazňujícím mikro-sociální vliv spadájí preferenční teorie, teorie racionální volby a teorie lidského kapitálu. Teoretický rámec práce je vhodně zvolený, ukazuje na to, že autorka si dobře uvědomuje, jak je uvedená problematika komplexní a jak různě se na ni můžeme dívat. Trochu nepřesná je formulace „Do makro-sociálních vlivů jsou zařazené teorie, které na matky působí ...“ (str. 13). Teorie samy na nikoho nepůsobí, jenom popisují jak různé faktory, či vlivy působí. Dále si autorka spletla vertikální segmentaci s horizontální (str. 16), větší obsazenost vedoucích pozic muži je příkladem vertikální nerovnosti. K výrazným makro-vlivům nepochybně patří i celková ekonomická situace, situace na národním (i lokálních) trzích práce, zmínka tohoto typu v práci chybí. Na straně druhé, práce s teoriemi často končí větami následujícího typu: „zde se opět promítá teorie byrokracie první linie...“ (str. 64) nebo „v tomto bodě lze aplikovat teorii volby“ (str. 31).

Metodologie práce (ne úplně vhodně nazvaná jako Metodologie sběru dat, proč ne také analýzy dat?) je obsažena v kapitole č. 4. Kromě rozsáhlého studia odborných a jiných zdrojů týkajících se zkoumané problematiky, autorka sbírala i primární data – realizovala polostrukturované rozhovory s pracovníky úřadu práce a se samotnými matkami. Jedná se o relativně těžce dostupnou cílovou skupinu, proto oceňuji, že se autorce podařilo pro svůj výzkum získat 7 matek s nízkým vzděláním z celé republiky v různých životních situacích (např. matky samoživitelky, matky s více dětmi, s autistickým dítětem, atp.) Samotná analýza získaných dat je popsána na str. 12 jednou větou. Autorka neuvádí, jaká témata hledala v rozhovorech nebo jak k těmto tématům došla.

Diplomová práce je po metodologické a teoretické kapitole dále strukturována do kapitoly 6. *Analýza situace nízko-vzdělaných matek na trhu práce*, kde autorka blíže zkoumá faktory, které vedou ke znevýhodnění na trhu práce, dále důsledky nezaměstnanosti, zejména finanční, pak politiku zaměstnanosti a její nástroje určené pro tuto cílovou skupinu, a na konec institucionální (a jinou) péči o děti. Pak následuje závěr. Kapitola 6 je poměrně dlouhá, vnitřně bohatě strukturovaná a navíc špatně značená, jak v obsahu, tak v hlavní části práce, což znesnadňuje orientaci. (Všechny podkapitoly práce mají špatné označení.)

Hodnotu práce trochu snižují nepřesnosti. Např. na str. 34 autorka vyjmenovává flexibilní formy zaměstnání dle zákoníku práce, ale Zákon č. 262/2006 Sb. Zákoník práce (§ 81-87) rozlišuje jenom pružné rozvržení pracovní doby a konto pracovní doby. S pojmem flexibilní formy zaměstnání nepracuje. Na str. 45 se uvádí „celkový počet osob...“, ale správně je „podíl osob“. Na některých místech (str. 3) je místo genderových nerovností termín „generových nerovností“. Autorka používá označení obrázek a graf jako synonyma, např. na str. 4.

Celkové hodnocení práce: Navzdory výše uvedeným kritickým námitkám se domnívám, že diplomová práce A. Drtilové je poměrně kvalitně zpracovaným textem, který splňuje požadavky kladené na závěrečné práce na oboru veřejná a sociální politika. Autorka ukázala, jak mohou veřejné (sociální) politiky dostatečně nereagovat/selhávat při řešení sociálních problémů, pokud se v případě jedné cílové skupiny nashromáždí více závažných faktorů. **Doporučuji uvedenou práci přijmout k obhajobě a hodnotit ji známkou „velmi dobře“.**

Praha, 13.6.2016

Mgr. Miriam Kotrusová, Ph.D.